

Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 / 28.02.2017

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

**Programa școlară
pentru disciplina**

**ISTORIA ȘI TRADIȚIILE MINORITĂȚII
TURCE**

Clasele a VI-a – a VII-a

București, 2017

Notă de prezentare

Disciplina *Istoria și tradițiile minorității turce* este prevăzută în planul-cadru de învățământ în aria curriculară Om și societate, având un buget de timp de o oră/săptămână, pe durata a doi ani școlari (clasele a VI-a și a VII-a).

Prin statutul său, disciplina *Istoria și tradițiile minorității turce* conturează cadrul favorabil pentru ca elevii să înțeleagă trecutul și prezentul comunității etnice din care fac parte și să participe activ la viața socială și culturală a acesteia. Ea promovează valori morale și civice prin intermediul cărora se construiește identitatea și se promovează dialogul intercultural.

Programa s-a construit având în vedere principiul coexistenței care a marcat profund identitatea românească în ansamblu. Alte două principii complementare, care stau la baza acestei programe sunt multiperspectivitatea și interculturalitatea. Ele implică acceptarea și asumarea unor puncte de vedere diferite asupra unor evenimente comune care sunt interpretate în concordanță cu propriul bagaj cultural și istoric.

Aceste principii pot fi regăsite ca piloni ai educației istorice contemporane atât în documente românești de politică educațională, cât și în documente europene, dintre care cele mai relevante sunt:

- Convenția Cadru pentru protecția minorităților naționale (Consiliul Europei, 1.02.1995)
- Recomandarea Consiliului Europei privind predarea istoriei (15/2001)
- Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC)
- OMECT nr. 1529/18.07.2007 privind dezvoltarea problematicii diversității în curriculumul național
- Carta albă asupra dialogului intercultural (mai 2008)

Programa valorifică achizițiile dobândite în învățământul primar și propune o abordare axată pe dezvoltarea competențelor cheie europene. Opțiunile pe care le face programa școlară constituie elemente de suport pentru cele opt competențe, cu un accent pe cele care vizează *competențele sociale și civice, sensibilizare și exprimare culturală, a învăța să înveți, comunicare în limba maternă*.

Prin modelul de proiectare centrat pe competențe, elevii au mai multe ocazii să învețe împreună, folosind activitățile de învățare pentru a explora, a investiga și evalua probleme și teme, folosind diferite contexte de învățare, noile tehnologii și făcând legătura între diferitele obiecte de studiu.

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt competențele disciplinei dobândite de elevi prin studiul realizat în gimnaziu timp de doi ani.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conținuturile învățării propuse de programă sunt menite să-i facă pe elevi să conștientizeze apartenența lor la spațiul cultural și istoric în care trăiesc, prin cunoașterea specificității etnice proprii și a contextului național și universal mai larg. Conținuturile sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Modul de abordare propus integrează istoria locală în istoria națională și pe aceasta în istoria universală. Astfel, conținuturile propuse îmbină armonios istoria europeană cu istoria națională, locală și regională.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare, oferind suport pentru proiectarea demersului didactic și pentru realizarea activităților de predare-învățare - evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu particularitățile de vârstă ale elevilor.

Competențe generale

- 1. Utilizarea adecvată a limbajului istoric în situații noi de comunicare**
- 2. Explorarea unei varietăți de surse istorice pentru a explica fapte și evenimente relevante pentru istoria minorității**
- 3. Valorizarea identității prin participarea la viața comunității și la activități care promovează dialogul intercultural**

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea adecvată a limbajului istoric în situații noi de comunicare

Clasa a VI-a
1.1. Identificarea unor termeni istorici în diverse surse istorice <ul style="list-style-type: none">
- Căutarea de surse de informare despre o temă istorică pusă în discuție
- Folosirea unor termeni și noțiuni istorice în redactarea de enunțuri diferite
- Identificarea toponimelor din zonă
- Utilizarea diferitelor surse și mijloace de informare (dicționare, enciclopedii, internet)
1.2. Elaborarea unor texte narative simple pornind de la informații oferite de surse istorice <ul style="list-style-type: none">
- Descrierea unei imagini cu conținut istoric (fotografie, tablou), utilizând corect termenii istorici
- Imaginarea unor scurte dialoguri istorice respectând terminologia istorică specifică epocii
- Redactarea unor texte narative în care să se evidențieze atitudinea față de fapte/evenimente sau personalități din trecut
1.3. Elaborarea unor organizatori cognitivi - axe cronologice, diagrame, scheme, care înfățișează relațiile dintre abilitățile dobândite <ul style="list-style-type: none">
- Elaborarea unor hărți conceptuale pentru a sintetiza informații dobândite în urma studiului individual
- Alcătuirea și prezentarea unor axe ale timpului pe care să fie reprezentate evenimente din viața comunităților turcice din spațiul românesc
- Alcătuirea și prezentarea arborelui genealogic al familiei

2. Explorarea unei varietăți de surse istorice, pentru a explica fapte și evenimente relevante pentru istoria minorității

Clasa a VI-a
2.1. Folosirea unor informații din surse istorice variate pentru a descrie un fapt istoric <ul style="list-style-type: none">
- Formularea de întrebări în legătură cu vestigii istorice din localitate
- Analiza unor legende locale privind originea unor denumiri de localități
- Analiza unor hărți geografice și istorice pentru a scoate în evidență locuri cu însemnătate istorică pentru comunitate
- Studiarea unor legende în care sunt menționate date, perioade de timp și nume de locuri
2.2. Utilizarea informațiilor istorice cu ajutorul resurselor digitale/multimedia, disponibile pentru prezentarea unor teme de istorie <ul style="list-style-type: none">
- Identificarea pe internet a unor imagini, tablouri, fotografii, relevante pentru o anumită temă istorică
- Identificarea pe internet a unor informații suplimentare despre un personaj istoric și utilizarea lor într-un eseu
- Prezentarea în format digital a unei teme

3. Valorizarea identității prin participarea la viața comunității și la activități care promovează dialogul intercultural

Clasa a VI-a

3.1. Recunoașterea particularităților culturale ale comunității în care trăiesc

- Realizarea de către grupe de elevi a unui portofoliu privind elemente de tradiții culturale și patrimoniu local
- Participarea la aniversarea/comemorarea unui eveniment istoric și valorificarea experienței personale prin realizarea unui portofoliu sau a unui eseu
- Realizarea unor expoziții legate de istoria locală/personalitățile locale

3.2. Manifestarea unei atitudini deschise în situații care presupun interacțiunea cu persoane care aparțin altor culturi

- Realizarea unor dezbateri pe tema impactului unei anumite personalități asupra derulării unui eveniment istoric
- Descrierea, folosind sursele istorice, a două personalități care aparțin unor comunități diferite
- Comentarea factorilor determinanți și a contextului care contribuie la realizarea unor creații culturale

3.3. Participarea la activități care valorizează trecutul comunității

- Realizarea unui ghid turistic al localității sau regiunii în care trăiesc
- Inițierea unor activități care presupun interacțiuni între generații și între minorități
- Realizarea în grup a unor postere/afișe pentru comemorarea/sărbătorirea unor evenimente/personalități

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi*
<p>Istoria comunităților turcice din România. Originea și așezarea pe teritoriul României</p>	<p>Scopul și necesitatea studierii istoriei și tradițiilor minorităților turcice din România</p> <p>Etnogeneza populațiilor turcice</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zona de origine a populațiilor turcice - Etnogeneza populațiilor turcice din spațiul românesc. Primele atestări cu privire la populațiile turcice - <i>Studiu de caz:</i> Inscripțiile de pe Yenisey și Orhon <p>Migrațiile popoarelor turcice și impactul lor asupra Europei</p> <ul style="list-style-type: none"> - Incursiunile populațiilor turcice în Europa - <i>Studiu de caz:</i> Expedițiile militare otomane <p>Așezarea populațiilor turcice în spațiul carpato – danubiano – pontic:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dobrogea și populațiile turcice - Crearea Hanatului Crimeii - Studiu de caz: Sari Saltuk și Murat Baba <p>Turcii și tătarii din Dobrogea în timpul Imperiului otoman</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stabilirea unor noi elemente turanice nord-pontice în Dobrogea - Organizarea politică - Starea economică, culturală și spirituală a populațiilor turcice din Dobrogea în ultimele decenii înainte de anul 1878 - <i>Studiu de caz:</i> Regimul juridic și economic al românilor și al celorlalte populații creștine - <i>Studiu de caz:</i> Găgăuzii
<p>Elemente identitare ale comunităților turcă și tătară</p>	<p>Aspecte de viață socială și culturală în Dobrogea în timpul Imperiului Otoman</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dialecte, graiuri, confesiunea, sărbători laice și religioase - Ajutorul Social și Instituțiile de binefacere; vakif-urile, imece, zekat; ordinele musulmane - Legendele locale - Studiu de caz: Bektaşismul <p>Istoricul localității de domiciliu</p> <p>Jurisdicție</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizare și responsabilitate juridică. Cadiatul - Organizarea religioasă. Muftiatul <p><i>Studiu de caz - Rețea de învățământ (medrese) – din perspectivă istorică</i></p>

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea adecvată a limbajului istoric în situații noi de comunicare

Clasa a VII-a
<p>1.1. Formularea unor texte explicative simple utilizând adecvat termeni specifici</p> <ul style="list-style-type: none">
- Reformularea adecvată a termenilor istorici folosind sinonimia și parafrazarea într-o prezentare scrisă sau orală, pe o temă de istorie
- Identificarea corectă în text a termenilor specifici unui domeniu de activitate (medicină, știință)
- Organizarea după criteriul geografic sau cronologic a datelor cuprinse într-un izvor istoric
<p>1.2. Formularea unui punct de vedere în urma lecturării unor surse care prezintă puncte de vedere diferite despre aceleași fapte/procese istorice</p> <ul style="list-style-type: none">
- Compararea critică dirijată a diferitelor tipuri de surse care oferă informații din prezent și din trecut
- Participarea la traducerea unor surse istorice din alte limbi și valorificarea acestora în formularea opiniilor personale despre un fapt istoric
- Susținerea unor puncte de vedere asupra unei teme prin joc de rol
<p>1.3. Redactarea unor texte diverse utilizând aplicații digitale</p> <ul style="list-style-type: none">
- Analiza și descrierea unor imagini, fotografii, ilustrând locuri, clădiri, preocupări specifice ale oamenilor din localitatea natală
- Realizarea de prezentări de grup folosind programe informatice pentru editare, sunet și animație
- Elaborarea de fișe care prezintă rezultatele investigațiilor referitoare la istoria locală, la evenimente din viața minorității, la unele obiective turistice, folosind diferite instrumente digitale

2. Explorarea unei varietăți de surse istorice pentru a explica fapte și evenimente relevante pentru istoria minorității

Clasa a VII-a
<p>2.1. Identificarea interacțiunilor dintre diferiți actori implicați într-un eveniment sau proces istoric</p> <ul style="list-style-type: none">
- Identificarea și explicarea relațiilor cauză/efect dintre faptele și evenimentele istorice prezentate într-un text
- Imaginarea, în urma unor dezbateri pe grupe de elevi, a unor posibile derulări ale unui fapt istoric, dacă anumite condiții ar fi fost diferite (construirea unor scenarii de tip „what if ...”)
- Discuții în grupuri de elevi despre atitudini ale participanților la evenimente și procese istorice
<p>2.2. Formularea unor opinii pornind de la analiza unor surse care prezintă puncte de vedere diferite despre aceleași fapte/procese istorice</p> <ul style="list-style-type: none">
- Compararea unor surse prin realizarea unui organizator grafic care să conțină asemănări și deosebiri în prezentarea faptelor sau proceselor istorice
- Discuții în grupuri de elevi despre informațiile din surse care identifică intenția autorilor surselor
- Discuții în grupuri de elevi pentru a găsi eventuale cauze ale prezentării diferite a faptelor sau proceselor istorice
- Documentare pentru o activitate de proiect pe tema „imaginii celuilal”
<p>2.3. Comentarea posibilelor diferențe de atitudine ale autorilor surselor în legătură cu prezentarea aceluiași fapte/procese istorice</p> <ul style="list-style-type: none">
- Constituirea unor grupuri de lucru care, pe baza surselor, să argumenteze pro și contra un punct de vedere
- Formularea unor puncte de vedere proprii în urma interpretării unui text istoric sau a unei imagini istorice
- Discutarea unor cazuri reale sau imaginare care se referă la stereotipii

3. Valorizarea identității prin participarea la activități care promovează dialogul intercultural

Clasa a VII-a

3.1. Descoperirea în diverse surse a componentelor memoriei colective care contribuie la identitatea unei comunități

- Realizarea unor interviuri cu martori ai timpului
- Compararea informațiilor obținute de la martori diferiți ai unor evenimente istorice
- Observarea dirijată a diferitelor tipuri de surse nescrise (clădiri, imagini, cântece, port, gastronomie) care să poarte amprenta unui grup etnic, în timpul lecțiilor desfășurate în școală și în activități extrașcolare

3.2. Promovarea elementelor definitorii ale contextului cultural local care contribuie la patrimoniul național

- Analiza unor surse de presă dintr-o anumită perioadă, care conțin informații și aprecieri pozitive despre minoritățile turcă și tătară din România
- Prezentarea, ca studiu de caz, a unor personalități turce și tătare contemporane, recunoscute pe plan mondial, în diverse domenii
- Prezentarea principalelor realizări ale minorităților turce și tătare în România (școli, arhitectură, publicistică etc.)
- Inițierea unor parteneriate cu școli din alte regiuni sau alte țări

3.3. Utilizarea resurselor digitale/multimedia pentru desfășurarea unor activități despre trecutul și prezentul comunității

- Realizarea unor portofolii pe teme de cultură și istorie locală, folosind internetul și enciclopedii în format electronic, ca surse de informare
- Realizarea unei investigații referitoare la istoria locală/ la evenimente din viața minorităților, cu ajutorul resurselor multimedia
- Realizarea unor prezentări de grup folosind programe informatice pentru editare, sunet și animație

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi*
<p>Istoria comunităților turce și tătare din România. Turcii și tătarii din 1878 până în prezent</p>	<p>Instalarea administrației românești în Dobrogea</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regimul juridic al Dobrogei (1878-1918); Regulamentul pentru organizarea administrativă și comunitățile turce și tătare din Dobrogea - Evoluția economică a Dobrogei și unele modificări în structura socială a populației turcice din regiune - Reglementarea proprietății funciare în Dobrogea și populația turcică - Învățământul după integrarea Dobrogei în statul român <p>Populația turcică din Dobrogea în România interbelică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Situația demografică a comunităților turcă și tătară pe baza recensămintelor populației - Emigrarea elementelor turcice în anii '30 - Activități economice și comerciale reprezentative - Regimul juridic, politic, social, cultural și religios - Musulmanii din România <p>Regimul comunist și comunitățile turcă și tătară</p> <ul style="list-style-type: none"> - Persecuțiile politice. Rezistență și represiune politică - Situația cultului musulman - Integrarea minoritarilor în aparatul de partid și de stat <p>Redescoperirea valorilor tradiționale după 1989</p> <ul style="list-style-type: none"> - Învățământul în limba maternă - Literatura și publicistica - Organizații reprezentative recunoscute de statul român - <i>Studiu de caz:</i> Idealuri naționale tătare – diaspora tătară - <i>Temă de sinteză:</i> Evoluția învățământului comunitar în secolul XX
<p>2. Elemente identitare ale comunităților turcă și tătară</p>	<p>Contribuția comunităților turce și tătare la patrimoniul cultural general și local</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dansul, cântul, arta populară, portul - Tradițiile culinare - Arhitectura laică și religioasă - Viață religioasă și elemente de cult - Personalități reprezentative ale comunității <p><i>Temă de sinteză:</i> Modelul interetnic și interconfesional dobrogean</p>

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

Sugestii metodologice

Prin intermediul componentei sugestii metodologice, programa școlară pentru disciplina *Istoria și tradițiile minorității turce*, asigură orientarea activității profesorului în ceea ce privește formarea competențelor specifice și proiectarea demersului didactic.

Proiectarea activității didactice

Lectura personalizată a programei școlare are scopul de a identifica modalitățile concrete de aplicare a programei școlare la un context educațional specific. Documentele de proiectare elaborate de către profesor (planificarea calendaristică și proiectul unității de învățare) oferă profesorului răspunsuri la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (sunt identificate, în acest fel, competențe în cadrul respectivei unități de învățare);
- Cum voi face? (sunt determinate activitățile de învățare; activitățile de învățare pot fi selectate dintre exemplele oferite de programa școlară sau pot fi propuse de către fiecare cadru didactic);
- Ce conținuturi voi folosi? (sunt selectate, concretizate și organizate conținuturile);
- Cu ce voi face? (sunt analizate resursele, de exemplu, resurse materiale, inclusiv resurse TIC, de timp, forme de organizare a clasei de elevi);
- Cât s-a realizat? (se stabilesc instrumentele de evaluare care trebuie să evidențieze progresul înregistrat de fiecare elev în raport cu el însuși pe parcursul dobândirii competențelor prevăzute de programă).

Istoricul localității de domiciliu poate fi un exemplu de unitate de învățare căreia i se alocă 5 ore (o oră va fi destinată evaluării finale). Realizarea unui proiect al acestei unități de învățare are ca punct de plecare programa școlară. De asemenea se pot folosi și lucrările: *Din istoria turcilor dobrogeni* (Mehmet Ali Ekrem, București, 1994); *Comunitățile turcă și tătară din Medgidia. Aspecte privind organizarea politică, economică, socială, culturală și religioasă* (Adrian Ilie, Constanța, 2015).

Detalii de conținut	Competențe specifice	Activități de învățare	Resurse	Evaluare
1. Ce știm despre noi? Cum aflăm despre trecutul localității? <ul style="list-style-type: none"> • Istorie scrisă și istorie orală a trecutului localității noastre • Toponimie, hidronimie • Eroi locali și personalități	2.1. 2.2.	<i>Analiza unor legende locale privind denumirile localităților</i> <i>Căutarea de surse de informare despre localitatea natală</i>	Plan de analiză realizat de către profesor Postere, tablouri, fotografii, cărți poștale Activitate individuală urmată de activitate frontală <i>1 oră</i>	Observarea activității elevilor
2. Localități și zone locuite de turci și tătari în România <ul style="list-style-type: none"> • Spații locuite de turci și tătari în Dobrogea • Majoritari și/sau minoritari în localitățile dobrogene în anumite perioade ale istoriei	1.2. 2.2.	<i>Descrierea unei imagini cu conținut istoric (fotografie, carte poștală, tablou), utilizând corect termenii istorici</i>	Harta Dobrogei în perioada medievală și modernă Film documentar realizat de televiziunea locală Activitate în perechi urmată de activitate de grup <i>1 oră</i>	Discutarea textelor elaborate și corectarea eventualelor erori de exprimare

<p>3. Tradiții laice și religioase</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tradiții, obiceiuri, cutume laice și religioase • Similitudini ale religiei islamice cu religia creștină și alte religii 	<p>3.1. 3.3.</p>	<p><i>Realizarea și desfășurarea unei discuții pe tema impactului unei anumite personalități asupra derulării unui eveniment istoric local</i></p> <p><i>Realizarea de către grupe de elevi a unui portofoliu privind elemente de tradiții culturale și patrimoniu local</i></p>	<p>Activitate de grup Documentul ca sursă istorică</p> <p style="text-align: right;">2 ore</p>	<p>Observare sistematică</p>
<p>Evaluare</p>	<p>3.1. 3.3.</p>	<p>Elaborarea planului pentru realizarea unui colț muzeistic al clasei</p>		

Elaborarea strategiilor de predare – învățare - evaluare

Orientarea demersului didactic pornind de la competențe determină utilizarea unor strategii didactice care pun accent pe:

- construcția progresivă a cunoștințelor, consolidarea continuă a capacităților, dezvoltarea creativității elevilor;
- dezvoltarea personală a elevilor prin cultivarea capacității elevului de a se autoevalua, prin dezvoltarea spiritului reflexiv și autoreglarea învățării;
- abordări flexibile și parcursuri didactice diferențiate;
- abordări inter și transdisciplinare.

Pentru disciplina *Istoria și tradițiile minorității turce*, profesorul va avea în vedere utilizarea unor metode active care pot contribui la:

- crearea unui mediu educațional care încurajează interacțiunea socială pozitivă;
- înțelegerea modului în care concepte specifice sau lanțuri operaționale specifice domeniului se pot aplica în viața de fiecare zi;
- exersarea lucrului în echipă, a îndeplinirii unor roluri specifice în grupuri de lucru, a cooperării cu persoane diferite în realizarea unei sarcini de lucru;
- realizarea unor conexiuni cu achiziții dobândite de către elevi prin studiul altor discipline de învățământ (de exemplu, istorie, geografie, religie islamică);
- utilizarea, în activitatea didactică, a calculatorului ca mijloc modern de instruire, care să permită utilizarea tehnologiei informației și a comunicațiilor, în vederea desfășurării unor lecții interactive, atractive.

Studierea faptelor/ proceselor istorice (politice, economice, culturale, ideologice, militare, precum și a imaginii societății în diferite perioade), a personalităților, instituțiilor, grupurilor etnice, se va face avându-se în vedere: contextul (timp, spațiu, cauze, premise/actori interni și externi), caracteristicile faptului/ procesului (definire, aspecte ale desfășurării/ instituții/atribuții/ prevederi relaționate pe verticală și pe orizontală, forțe politice/sociale/grupuri/personalități), semnificațiile și impactul (însemnătate, consecințe imediate și de perspectivă, influențe), perspectivele multiple.

Utilizarea investigației ca demers didactic favorizează aplicarea, în mod creativ, a achizițiilor dobândite, în situații noi și variate. Metoda presupune definirea precisă a sarcinii de lucru, înțelegerea acesteia de către elevi și rezolvarea propriu-zisă; toate aceste etape contribuie la dobândirea competențelor prevăzute de programa școlară. În acest mod este stimulată inițiativa elevilor pentru luarea deciziilor și se realizează atât o înțelegere profundă asupra temei investigate, cât și motivarea în realizarea activităților propuse. Demersul investigativ se poate raporta la trei etape esențiale: definirea problemei (care direcționează clar activitatea elevului, demersul propus fiind bine structurat); alegerea metodei adecvate (se realizează de către profesor care arată elevilor ce să facă, furnizează informațiile necesare selectării surselor/ informațiilor etc.), identificarea soluției acceptabile. În momentul propunerii investigației, profesorul trebuie să clarifice: așteptările pe care le are de la elevi, cunoștințele și abilitățile exersate, nivelul de înțelegere la care se situează, precum și rezultatele învățării obținute în urma acestei activități, însoțite de modul de apreciere.

Lucrul cu sursele istorice reprezintă o competență care trebuie să mobilizeze activitatea elevilor. Având în vedere diversitatea acestor surse, profesorii pot avea în vedere strategii didactice adecvate fiecărei categorii de surse, dar și contextual local în care lucrează. Astfel, analiza surselor istorice se poate realiza prin descoperire, elaborare de raționamente, formularea de întrebări, elaborarea de texte: comentarii, fișe de lectură, referate, eseuri, studii de caz, grafice, proiecte individuale sau de grup,

cercetare de teren în arealul local, interviu, portofoliu, expoziții pe o temă dată sau la alegere, emisiuni TV (cu impact asupra istoriei locale), activități omagiale la care să contribuie în mod direct.

Sursele istorice diferite permit o abordare diversă și își pot aduce contribuția la o mai bună înțelegere a fenomenelor/proceselor/faptelor istorice.

Contexte și exemple de evaluare continuă și sumativă

Evaluarea este o activitate complexă care vizează procesele și produsele învățării, fiind foarte importantă deopotrivă pentru profesor și pentru elevi. Prin evaluare, profesorul urmărește modul în care sunt dobândite competențele prevăzute de programă, iar elevii, prin feedback și autoevaluare, pot afla despre propriului proces de învățare.

Modalitățile de evaluare folosite pentru a aprecia cât de bine stăpânesc elevii o competență sunt numeroase: de la răspunsuri scurte la întrebări punctuale, care consolidează cunoașterea dobândită, la lucrări practice realizate individual sau în grup, pe parcursul activităților, cu o deschidere către lumea reală. Asemenea exemple sunt: construcții murale, expoziții, fotografii, audiții și înregistrări video.

Evaluarea formativă va îmbina *observarea activităților și a comportamentului elevilor* în timpul activității didactice, care furnizează profesorului informații diverse și complete cu *realizarea unor proiecte și portofolii*, care exersează lucrul în echipă, cooperarea cu persoane care provin din medii sociale, culturale etc. diferite, în vederea stimulării spiritului tolerant.

Evaluarea sumativă urmărește exersarea competențelor dobândite de elevi într-o perioadă mai lungă de instruire.

Pentru a favoriza o evaluare obiectivă trebuie să se prezinte cu claritate rezultatele pe care trebuie să le atingă elevii. În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Alături de formele și instrumentele clasice de evaluare, este necesar a fi utilizate forme și instrumente complementare, cum sunt: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor. Procesul de evaluare va pune accent pe: corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară; valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev; utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor școlare.

Experiențele de învățare în context nonformal și informal pot completa paleta de activități autentice desfășurate de viitori lucrători specializați. Elevii ar trebui încurajați să desfășoare activități de voluntariat prin care dezvoltă competențe legate de piața muncii: utilizarea resurselor, abilități interpersonale, folosirea tehnologiei, înțelegere culturală.

În ceea ce privește **resursele didactice** pe care le poate folosi profesorul, acestea sunt diverse: documente, filme documentare, memorii, articole de presă, afișe, albume, enciclopedii, fotografii, resurse digitale.

Grup de lucru

Ecrem Gafar	Școala Gimnazială „Lucian Grigorescu”, Medgidia, Constanța
Adrian Ilie	Școala Gimnazială „Constantin Brâncuși”, Medgidia, Constanța
Vildan Bormambet	Ministerul Educației Naționale
Laura Elena Căpiță	Institutul de Științe ale Educației